

Izšla vsak dan razen nedelj in praznikov.
Issued daily except Sundays and Holidays.

Uredništvo in upravljalni prostor:
2657 S. Lawrence Ave.
Office of Publication:
2657 South Lawrence Ave.
Telephone, Rockwell 4904.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

ANGLEŠKI RUDARJI NISO ZADOVOLJNI S POGOJI, KATERE SO SPREJELI VODITELJI

Rudarska unija toži, da so voditelji generalne stavke končali boj, ne da bi bili vprašali zastopnike rudarjev, če so zadovoljni s pogoji. Pristanišni delavci so protestirali proti končanju stavke. Mnoge unije zahtevajo, da vlada razpusti civilno policijo, predno se vrnejo na delo. Delavci imajo moralno zmago.

London, 13. maja. — Generalna stavka v Angliji se je izpremenila v generalni izpor. Delodajalci so v veliki večini zavrgli pogodbe z unijami in začeli so diktirati delavcem poniževalne in v mnogih slučajih nesvarnost nesvarne pogoje. Razočarani delavci so odgovorili, da se ne vrnejo na delo drugače kot po starih pogojih. Generalni svet Kongresa strokovnih unij je danes v posebnih izjavi zagrozil industrijskim magnatom, naj nikar ne mislijo, da so unije oslabilene. Baldwin je pa izjavil v parlamentu, da bo vlada držala besedo in da delodajalci nimajo pravice do nobenih diskriminacij.

London, 13. maja. — Generalna stavka faktično še traja, dasi je bila tehnično končana še včeraj. Vladi se ne vozi. Na tisoče delavcev izjavlja, da se ne vrnejo na delo, dokler stavkajo ne odidejo. Iz Doncastra je prišla vest o velikih demonstracijah rudarjev, ki niso zadovoljni s pogoji, na podlagi katerih je bila generalna stavka odpoklicana.

London, 13. maja. — Generalna stavka, ki je trajala v znamenju največje delavske solidarnosti, kakršne še ni videla zgodovina mednarodnega delavskega gibanja, je ob svojem včeršnjem zaključku razočarala milijone angleških delavcev.

Najbolj razočarani so rudarji. Sinoči je rudarska organizacija izdala manifest, v katerem toži, da je generalni svet Kongresa strokovnih unij končal generalni štrajk, ne da bi se bil prej posvetoval z zastopniki rudarjev glede pogojev, na podlagi katerih se ima končati stavka rudarjev. Iz manifesta je razvidno, da rudarji niso niti malo zadovoljni s sedanji pogoji. Vse, kar so dobili, je obljuba vlade, da poseben mezdni odbor določi mezde v premogovniških in odobor sme revidirati (to je znižati) mezde le tedaj, kadar vlada izvede glavne točke načrta državne premogovne komisije glede reorganiziranja premogovne industrije. To znači, da bo velikemu številu rudarjev znižana sedanja mezdna, to je sedanja maksimalna mezdna, ako obveljajo pogoji. Rudarji pravijo, da ti pogoji ne smejo obveljati in za iste je odgovoren le generalni svet Kongresa strokovnih unij.

Pristanišni delavci v Londonu tudi niso zadovoljni s pogoji in sinoči so glasno demonstrirali proti končanju generalne stavke. Mnoge druge unije izjavljajo, da se ne vrnejo na delo toliko časa, dokler vlada ne demobilizira civilne garde in ne odstrani vseh znakov izjemnega stanja.

Uradno poročilo vlade se glasi, da vlada si noče lastiti zmage, pač pa pravi, da je zmagovalo "angleško ljudstvo".

London, 12. maja. — (Kabinet Prosveti, W. N. Ewer, F. P.) — Prišlo prepreno za včerajšnjo številko. — Generalna stavka je bila danes končana s dramatično naglostjo. Sir Herbert Samuel, predsednik državne premogovne komisije, je nekaj ur prej vodil neformalne konverzacije z voditelji unij, nakar so voditelji posetili Baldwina in več drugih ministrov. Baldwin je dal častno obljubo, da bo vlada izvedla sugestije, ki jih je dal Samuel voditeljem unij.

Nato je generalni svet unij zaključil, da so obljube vlade "fair deal" za rudarje in pristal je na odpoklic generalne stavke. Vlada se kajpada dela, kakor da ni nič vedela o Samuelovih sugestijah in smatra, da je bila stavka končana brezpogojno. Fakt pa je, da je Baldwin dal častno besedo, da predno je bila stavka končana. Ako Baldwin prelomi besedo, je obnovev konflikt neizbežna.

Samuelovi pogoji — ki precej nalikujejo onim, katere so stali voditelji unij pred generalnim štrajkom — so sledeči:

- 1.—Subvencija se obnovi za časa pogajanj.
- 2.—Ustanovi se splošen mezdni odbor.
- 3.—Mezde rudarjev se ne revidirajo, dokler vlada ne uvede ukrepov državne premogovne komisije za reorganiziranje premogovne industrije.
- 4.—Če končno pride revizija mezde rudarjev vsled finančnih težkoč v premogovni industriji, ne smejo biti prizadeti rudarji, ki so danes najnižje plačani.

Določiti se mora minimalna mezdna za rudarje.

Razume se, da lastniki rovov takoj umaknejo naznanilo glede izpisa.

Rudarji delegatje se snidejo v petek in odločijo, če sprejmejo pogoje ali ne. Ako sprejmejo pogoje, se vrnejo rudarji na delo in potem se vrše pogajanja glede izvajanja gori omenjenih točk.

Psihološki učinek generalne stavke je veliko večji kot pa trenutna pridobitev rudarjev. Delavci zdaj vedo iz lastne skušnje, kako velika je njihova moč v stavki. Delavstvo Anglije je te dni pridobilo nove inspiracije, novo navdušenje in novo energijo. Na drugi strani je bila vlada nervozna, poparjena in izgubila je zaupanje v svojo silo.

Angleški delavci so največ pridobili na moralnem efektu. To jim bo pomagalo v bodočnosti.

DELAVCI V EVROPI ZAHTEVAJO PRAVICO GOVORA IN STAVKE

Bel terror tlač delavce v balkanskih deželah. — V teh deželah šepa tudi socialno zavarovanje.

Sofija, Bolgarija. — Na tukajšnji konferenci strokovnih delavskih organizacij v mesecu aprilu se je sprejela resolucija, ki priporoča evropskemu delavstvu, da podvzame energične korake za varstvo svobode govora in pravice do stavke. Resolucija naglašala, da bi to pravico morale štiti druge države, kar pomeni, da bi morale uživati mednarodno zaščito.

Poročilo, ki je bilo predloženo konvenciji, pripoveduje obširno o terorizmu, ki so ga izvajali podjetniki in vlade napram delavcem v balkanskih deželah. Posledujoči razred je hotel s terorizmom oropati delavce za kolektivno pravico, svobodo govora in pravice do stavke. Kadar je zatekel posedujoči razred, da

Ali želiš znati pravilno pisati in čitati angleško? Naroči si "Slovensko-angleško slovnico", katere je izdala in ima na prodaj Književna matica S. N. P. J.

Green podpira stališče mrs. Conboyjeve

Ženska stranka je zahtevala, da se zaščitijo delodajalci in delavke. — Green je pa postavil zahtevo ženske stranke v pravo luč.

Washington, D. C. — William Green, predsednik Ameriške delavske federacije, podpira izjavo mrs. Sarah Conboy, tajnice organizacije tekstilnih delavcev United Textile Workers. Conboyjeva je izjavila, da ne ostane več v posvetovalnem odboru ženskega biroja delavskega departamenta, ki ima v načrtu preiskati, kako učinkujejo zakoni, ki so veljavni samo za ženske. Narodna ženska stranka vztraja pri tem, da se zaščitijo delodajalci in delavke. Green pa pravi, da delodajalci ne bodo povedali, koliko več dobička imajo, ako zaposlijo ženske mesto moških, delavke se pa ne bodo upale tako govoriti, kot jim je zrasel jezik, ker se bodo bale svojih gospodarjev.

On naglašala, da amendment ženske stranke za enakopravnost žene nima drugega namena, kakor odpraviti zakone za zaščito žene v industriji. Mrs. Conboy izjavlja, da bo zaščitanje služilo za propagando ženske stranke.

Amundsen došel preko tečaja v Alasko

Zračna plohva s Spichbergov preko tečaja v Alasko je trajala 44 ur in 35 minut.

Nome, Alasko, 14. maja. — O Amundsenovi zračni ladji "Norge", ki se je včeraj jutraj popeljala iz Barrow Pointa v Alasko, ni 26 ur ne sluh in ne duha. Radio na "Norgu" je utihnil in veliki dirigibil je nekam popolnoma izginil nekje v alaski megli.

Fairbanks, Alasko, 13. maja. — Amundsen-Ellsworthova zračna ladja "Norge" je danes dospela v Alasko. Prvi transpolarni polet s Spichbergov preko severnega tečaja v Alasko, 2000 milj daljave, je trajal 44 ur in 35 minut.

Prijeljalci latnikov so podpisali pogodbo.

Chicago, Ill. — Unija približno latnikov je sklenila novo pogodbo s podjetniki za tri leta. Po novi lestvici bodo prejeli po \$1.50 na uro, delavne ure v tednu pa znašajo štiri in štiri-deset.

SENATOR REED PROTI DELAVSKI PREDLOGI

Navedel je rane ugovore. — Senator La Follette je zahteval dokaz za njegove ugovore.

Washington, D. C. — Senator Reed iz Missourija je ugovarjal Watson-Parkerjevi železniški delavski predlogi, b kateri se razprava bliža koncu. Trdil je, da je proti tej predlogi več železniških delavcev, kot jo zagovarja. Izjavil je, da je avtor te predloge Atterbury, predsednik pennsilvanke železnice, in da jo je Atterbury "porinil" predsednikom železniških družb dol po griu.

Senator La Follette je na to zahteval, da senator Reed predloži dokaz za svoje trditve. Reed je potem čital članek iz magazina, ki samo trdi, da je Atterbury sam povabil predsednike železniških organizacij na konferenco, ki je vodila do tega, da so bili sprejeti principi njihne Barkleyjeve predloge, nova predloga je pa dobila novo ime.

Dva slovenska rudarja ubita v Coloradu

John Perne, član S. N. P. J., in John Pinar izgubila življenje v Walsenburg.

Walsenburg, Colo. — (Posebna brzojavka Prosveti.) — John Perne, član društva št. 299 S. N. P. J., je bil danes (12. maja) ubit v Gordon premogovniku. Par ur pozneje je bil ubit John Pinar v Ravenwood premogovniku. Pinar ni spadal k nobenemu društvu in nima tukaj nobenih sorodnikov. — Tajnik.

Stavka na železnice na Kubi je končana

Havana, Kuba, 13. maja. — Generalna simpatična stavka železničarjev na Kubi je bila sinoči končana. Predsednik Machado se je ponudil za razsodnika med družbami in delavci.

CIGANSKI KRALJ UMRL NA VZHODU.

Pokopali ga bodo v Chicagu.

Springfield, Mo. — Steve John, 75 let stari ciganski kralj in zvedenec v slatarkem delu, je umrl v Red House Crossingu. Na mrtvaškem odru bo ležal skozi več dni, medtem se bo zbralo 1,500 članov njegovega rodu, katerim je bil on kralj. Njegovo truplo pošljejo v Chicagu, da ga tam pokopljejo v mavzoleju, ki je stal precej denarja.

BANDITJE OROPALI BANKO ZA \$20,000.

Sidney, Ohio. — Komaj je tukajšnja prva narodna banka odprla svoja vrata jutraj, je vanjo vstopilo šest banditov, ki so s samokresji prisilili uslužbence, da so se udali. Nato so banko oropali za dvajset tisoč dolarjev in se jadrno odpravili v avtu s plenom.

MAGNUS JOHNSON SE POGAJA ZA GOVERNERSKO KANDIDATURO.

St. Paul, Minnesota. — Magnus Johnson, bivši senator iz Minnesote, se je prijavil kot kandidat za governorja na glavnici farmarske delavske stranke. Primarne volitve se vrše dne 21. junija.

Strelna ubila osem konj.

Paris, Ill. — Strelna je udarila v hlev blizu tega mesta in je ubila osem konj.

Prijeli so 23 mornarjev kot piratov

Opojna pijača, vredna \$1,420,000, zaplenjena. — To je največji lovski plen, s katerim se lahko ponaša brodogoje, ki lovi butlegarske ladje.

New York, N. Y. — Colninska ladja "Seneca" je ujela butlegarsko ladjo "Donnetta", ko se je nahajala kakšnih šestdeset milj jugovzhodno od Atlantic Cityja. Ko se ji je colninska ladja približala, pripoveduje kapitan colninske ladje, je z "Donnetto" udaril strašen amrad po alkohol in pijači v nos. Mornarji so sedeli na krovu in pili šampanjca in žganje. Vse je bilo pijano. Mornarji so pili kar iz vrčev.

Kapitan colninske ladje je odpasal na "Donnetto" majhno posadko, na kar je ladjo privezal na debelo vrv in jo vlekel v pristan.

Na potu v pristan ga je zajel hud vihar, tovor na zajeti ladji se je premaknil in ladja se je nevarno nagnila na desno stran, ko jo je colninska ladja vlekla v pristan.

Na ladji je vihrala ameriška zastava, toda ladja ni imela potnega lista in nihče se ni zglasil, da je njen kapitan ali krmar. Po tehnični razlagi mednarodnega mornarskega zakona se taka ladja smatra za piratsko.

Ko so prekalali "Donnetto", so našli na nji petdeset sodov belgijskega alkohola, od katerega je vsak držal devetdeset galon alkohola, 7,500 zabojev šampanjca, od katerega je bil vsak vreden \$125, sedem tisoč pet sto zabojev italijanskega vina, škotskega žganja in raznih likerjev.

Ladja je zdaj nasidrana v newyorškem pristanišču in njena skladišča so zapečateni.

O ladji sodijo, da je lastnina butlegarskega kroška iz Port Chesterja, N. Y.

Novi mestni odborniki v Herinu.

Herrin, Ill. — Te dni so zavzeli svoja mesta novozvoljeni mestni odborniki, in sicer trije protiklanovci in eden klanovec.

Španska letalca v Manili.

Manila, Filipini, 13. maja. — Španska letalca Gallarza in Loriga sta včeraj dokončala polet iz Madrida v Manilo. Polet je trajal približno tri tedne.

AMERIŠKI POMORŠČAKI SO SPET V REBELNI NIKARAGVI

Novi zapletljaj se pojavljajo. — Kakšno stališče zavzame ameriški department vprito teh zapletljajev?

Washington, D. C. — Državni tajnik Kellogg naznanja, da so se ameriški pomorščaki izkrcali v Bluefieldu v Nikaragvi. Pomorščaki so se izkrcali s križarja "Cleveland". Kellogg dalje pripoveduje, da so bili liberalci ter pripadniki Chamorra obveščeni, da se ne smejo bojevati v mestu. Pomorščaki stražijo colninski urad, colninarja in bluefieldsko podružnico nikaragvanske banke.

V departmentu se čujejo govorice, ako se povrne dr. Sacasa, pregnani podpredsednik, iz Washingtona v domovino, mogoče v Bluefielda, da bo priznan predsednikom. Ko se je lani general Chamorro s silo polastil vlade v Nikaragvi, je prisilil predsednika Salorzana, da je resigniral. Podpredsednik Sacasa je pa zbežal v tujezemstvo in se ni uklonil diktatorjevi zahtevi.

V tem času je pa v Washingtonu došel četrti Chamorrove emisar, da izposluje uradno priznanje Chamorrovega režima. Prvi emisar je bil nikaragvanski

Kriza v Nemčiji in na Poljskem

Krvavi boji v Varšavi se nadaljujejo. Fašisti so se pridružili Pilsudskemu. Bivši vrhovni poveljnik poljske armade vodi vstajo proti vladi, katero dobi korupcije in nezmožnosti. — Velika napetost v Nemčiji. Policija lovi zarotnike. Monarhisti so že imeli načrt za diktatorski režim.

Paris, 14. maja. — Brzojavka s poljske meje je danes jutraj sporočila, da je Pilsudski zmagal in okupiral Varšavo, toda civilna vojna še ni končana. General Sikorski se bliža Varšavi na čelu čet, ki so se zveste vladi. Pilsudski je odredil aretacijo predsednika Wojciechowskega in ministrov. Okrog 300 mož je bilo ubitih v bojih v Varšavi.

London, 13. maja. — Kolikor je posneta iz najnovejših poročil o revoluciji na Poljskem, se še vedno vrše krvavi boji za Varšavo. Pilsudski še ni okupiral vsega mesta. Poljski predsednik Wojciechowski je ponudil Pilsudskemu predsedništvo, a ta ga je odklonil. Poljski fašisti so se pridružili Pilsudskemu.

Berlin, 12. maja. — Maršal Josef Pilsudski, bivši vrhovni poveljnik poljske armade, je sinoči prišel na čelu rebelnih poljskih čet v Varšavo z namenom, da strmoglavi pravkar organizirano Vitoševo vlado in uvede diktaturo. Pilsudski ima štiri polke ulancev in dragoncev na svoji strani in v tem četami je prekorčil most iz predmestja Praga ter vkorakal v glavno mesto. Kakor javljajo, je vlada umaknila svoje čete, nakar so Pilsudskijske čete zasedle varšavski grad, premijerjevo palačo, zunanji urad in predsedniško rezidenco Belvedere.

Ob osemih zvečer je bila brzojavna zveza s Varšavo pretrgana. Nadaljne vesti, ki so prišle iz Danziga, so sporočile, da je Vitoševa vlada podala ostavko in pričakuje se tudi odstop predsednika poljske republike Wojciechowskega. Ob izbruhu vata je vlada razglasila obredno stanje.

Prejane vesti iz Varšave se glase:

Maršal Pilsudski je včeraj popoldne izdal manifest na vso poljsko armado, pozivajoč vojake, naj mu slede in pomagajo strmoglavit vlado, ki je brez-

zerna barve. Ta sklep je podrl vlado. Hindenburg je sprejel ostavko, toda naprosil je dr. Lutherja, naj postuje, dokler se ne reši kriza.

Medtem se vsa Nemčija razburja vsled odkritja monarhističnih priprav za nov puč in uvedbo fašistovske diktature. Pruska vlada je včeraj odredila pojačanje policije v Berlinu. Policija prekalava traja dalje. Vse dan so detektivni vdrali v stanovanja in pisarne vodilnih monarhistov in nacionalistov organizacij, ki so zapletene v zaroto.

Iz zaseženih listin je razvidno, da so jeklarski in premogovniški magnati financirali fašistovski gibanje za vstajo. Kompletirani so jeklarski magnat Voegler, industrialist Emil Kirdow, premogovniški baron Lowenstein in predsednik zveze premogovniških operatorjev Winkhaus. V hiši sodnika Classa je policija našla mnoga pisma bivšega kajzerja, kar dokazuje, da so kospiratorji vodili redno korespondenco z Viljemom v Doornu. Najden je bil tudi načrt ustave, katero so mislili monarhisti proklamirati po izvedenem puču. Glavni na-

(Dolje na 3. strani.)

varovane perotnine, tudi ne moremo prižakovati izloca na glade

GROF ST. SIMON

(1760—1825)

(KONEC.)

V tej dobi svojega življenja je St. Simon okušal trpkost obubožanosti in zapuščenosti. Napoleonske vojne so izčrpale vse moči tedanje Francoske. Vsi so občudovali sijajne zmage velikega cesarja. Ljudje so bili čisto zmaterializirani, vsakdo se je hotel prebiti v ospredje in na vrh, brez ozira kako. Za vero in njene zapovedi so se ljudje tedaj malo menili. V tej deroci strugi je plaval St. Simon navzgor. Obsojal je vojne, učil je potrebo enotnosti dela in urešitve krščanske ljubosti. Razumljivo je torej, da ni mogel zbuditi nikakšne pozornosti za svoj nauk. Ko je Napoleon predložil "Institut de France" svoje vprašanje, kakšen napredek ima zaznamovati znanost od 1. 1798. dalje, kakšen je njen sedanj položaj in kako bi se mogel doseči njen nadaljni napredek, je tudi St. Simon obširno odgovoril na postavljena vprašanja. Toda njegov spis so tiho prešli, ker je premalo dokazoval, zato pa temveč prorokoval. Temeljna misel tudi tega spisa je bila, da treba modrija pripraviti, da začne z reorganizacijo družbe. Za svoje nadaljnjše spise ni več našel založnika. Njegove gromote razmere so postale tako obupne, da je bil prisiljen zaprositi grofa Ségurja za kakšno službo. Po večmesečnem čakalju so ga sprejeli za kontista pri neki zastavljalnici—nekdanje Parfa Francoske in Granda Spanske. Nad brdiko ugodno ni tožil, a tudi svojemu notranjemu nagonu se ni odpovedal. Svojo misel je oblikoval dalje, delal po dnevi v uradu, po noči doma, toda odkrito priznavajo svoje pomankljivo strokovno znanje. Po šestih težkih mesecih taknega življenja je slučaj hotel, da se je sešel z nekim svojim biv-

šim uslužbencem, kateri mu je bil hvaležen. Vzel ga je k sebi, kjer je bil preskrbljen z vsem. Toda po smrti tega človeka je bil zopet prepričan bedi; ponajveč je živel le od kruha in vode, energično nadaljujoč svoje delo. Celo oblačila svoja je prodal, da je mogel pokriti tiskovne stroške svojih spisov.

Prišel je padee Napoleona, v Pariz so vkorakale armade njegovih sovražnikov. V tem času je St. Simon zapadel popolni pozabnosti. Šele 1. 1814. se je zopet pojavil z novim spisom. Tedaj se je Francoska—po končanih vojnah—znala v svoji novi dobi. Nastopili so novi družabni boji in problemi. Prišel je čas, ki je bil ugodnejši St. Simonu; njegovo ime je dobilo glas in ustanovil je celo svojo "šolo." S povratkom Bourbonov na francoski prestol je začela tekma med kapitalom na eni, kraljevstvom ter z njim zvezanim feudalstvom na drugi strani. Kapitalistično meščanstvo sicer ni imelo namena kraljevstvo uničiti, pač pa si ga je hotelo podvreči, kakor je to dobo točno označil Louis Blanc. Prvi francoski socialist, St. Simon, je bil sicer predstavnik duševnosti tega časa, ne pa tudi njegovih gromotnih družabnih razmer, kar bi bilo važnejše in pomembnejše, kajti bistvo je tičalo v tem, da je bil francoski narod nasilno vržen iz cesarskega militarizma v razmere, v katerih se je industrijski kapitalizem hotel uveljaviti, hotel imeti za sebe popolno svobodo. Zato je v javnosti iskal teoretične formule za nov družabni red, ki bi temeljil na kapitalizmu industrije. Za pomen in vseobčo upravičenost neke "industrije" pa se je v znanosti trudil St. Simon. Njegove misli so postale takorekoč čez noč aktualne, sicer ne po svojih rezultatih, pač

pa po tendenci. Njegov že omenjeni spis, publiciran 1. 1814., v katerem je propagiral misel o reorganizaciji vse evropske družbe na temelju skupnosti njenega družabnega življenja in pa vzpostavitev posebnega centralnega organa, ki bi se postavil ob bok tedanjega dunajskega evropskega državnega kongresa, je bila za tisti čas nenavadna ideja; prijala je užaljenemu francoskemu nacionalizmu in pa novi gospodarski smeri, katere je sledila državnemu preokretu. V svojem novem spisu "L'industrie," je St. Simon razložil, da "industrija" trpi pod bremenom kapitala in njegovih obrestih, ki si vzameta ves zaslužek, in nadvlado tistih ljudi, ki sami sebe imenujejo beralce, med katerimi pa so ponajveč advokati, sodniki in uradniki. Ti ljudje so liberalizem le izrabili do misli, da je reprezentativna vlada, ki je posledica ustavne monarhije, elaba. V spisu "Organisateur" (1819-1820), je našel zgodovino "industrije." Tu je postavil tudi vprašanje, ki bi kmalu postalo zanj osebno usodopolno. Vprašal je namreč, kaj bi bilo za Francosko škodljivo: ako bi nenadoma izgubila kraljevo rodbino, ves dvor, visoki kler in vse vodilne uradnike, torej 30.000 ljudi po številu, ali pa 3000 svojih učencov, umetnikov, tehnikov in "industrijev." On se je odločil za zadnje; v tem primeru da bi število raje prvih 30.000. Obtožili so ga, da je napadel kralja in plemstvo in prišel je pred poroto. Porotniki so ga pa oprostili. Ironija usode je hotela, da je sedel na zatožni klopi potomec Karla Velikega pred navadnimi porotniki razaljenja "Njegovega Velikanstva" in plemstva v obče. Ta spis je imel še drug, bolj znanstven pomen. Zgodovinski razvoj "industrije" je namreč opisal na način, ki je postal pozneje sam od sebe umeven. Postal je začetnik onega historičnega opisovanja dela in industrije, ki si je pozneje pridol-

ilo v znanosti odlično mesto. V naslednjem spisu "Catéchisme" govori o razmerju kraljevstva do "industrije." Kralj je vjetnik bivilnega plemstva, ki ima vso moč v državi in ki zato vlada nad ljudstvom. Prva revolucija ni grinesla "industriji," to je tistim, ki res delajo, nikišar. Zato se bo revolucija ponovila. Samo en izhod je mogoč: da ljudstvo samo prevzame vso upravo raznih javnih poslov, a čenar bi prešla oblast iz rok kralja v roke kulture, trgovine in dela. St. Simon je torej že predvideval poznejšo "julijsko revolucijo." Toda ljudje ga niso razumeli, ker je posegal pregloboko in vnaprej v družabne razmere, ki so šele nastajale. Razvijajoča se industrija je kupčila velika bogastva, njen cilj je bila vedno večja produkcija. Ali pa je rasla z njo tudi možnost večjega konzuma? Njegove besede so bile še nejasne; doživlja so ga sicer privedla do spoznanja nasprotstva, ki žive v družbi, toda do tako jasnega spoznanja, da bi ga mogel jasno izraziti z besedo, se St. Simon še ni priril. Zgolj skušal je, da živa v družbi dva tabora, ki se medsebojno bojujejo za premoč in nadvlado. St. Simon je hotel biti znanstvenik, pa ni bil. Bil pa je pripravljalec nove znanosti—sociologije, nauka o človeški družbi v obče. Toda tega njegovi vrstniki niso vedeli, a za njegove spise so se ljudje le malo menili. To je morda bolelo, a tej boli se je pridružila še starost in ubožstvo. Ni se torej čuditi, da je njegov mladinski pogum končno premagal obup. Leta 1823, več kot šestdesetletnik, je sklenil sam pretrgati nit svojega burnega življenja. Toda ni se mu posrečilo, zakaj nagla pomoč njegovih mladih prijateljev—učencev—je preprečila smrt. Strel pa je poplaval z izgubo enega očesa. Kdor zna upoštevati njegovo težko življenjsko borbo, njegovo veliko ubožstvo, kateremu je zapadel nekdanji bogataš in plemenitaš, njegovega obupnega čina ne bo grajal.

Živel je še dve leti in v tem času je dovršil svoja zadnja, a tudi najpomembnejša spisa: "Catéchisme des Industriels" in "Nouveau Christianisme." Prvi je zanimiv zaradi tega, ker je v njem končno vendarle pojasnil, kaj pomeni njemu beseda "industrija."—Kdo je industrijec? Industrijec — odgovarja — je vsak človek, ki z delom ustvarja in omogočuje sredstva, ki so potrebna človeštvu za življenje. Vsi torej, ki delajo, tvorijo razred "industrijev," a "industrija" je organska skupnost dela. Katero mesto pa zavzema ta, za človeško družbo najvažnejši razred v njeni sedanj organizaciji? Zanj! Katero mu pa pripada? Prvo! Dolgo se je trudil St. Simon, da je za svoj pojem "industrije" našel pravično in razumljivo definicijo. Ta delovni razred je bil predmet njegovega znanstvenega raziskovanja, kajti v njem je zapodena bodočnost vsega naroda. To spoznavanje bo dalo vso oblast delu, ki postane potem glavni element družbe.

Tu je pozneje zastavila kritika socializma kapitalistične družbe, nadaljujoča s preiskovanjem in proučevanjem zakonov, po katerih živi in se razvija človeštvo. Po svoji historični razlagi "industrije" na Francoskem, prihaja St. Simon do zaključka, da je "industrializem" pravi nosilec trajnega in namenu človeka vrednega ugodja. Zato sedanja civilizacija ni nič stalnega, ker je potreben še nadaljni razvoj družbe do takšne organizacije, v kateri bo razred posestnikov in pravnikov podrejen vodstvu "industrijev," to je delovnega ljudstva samega. Takšna oblast šele more dati človeku največjo občno in individualno svobodo ter zagotoviti oblast morale med ljudmi. Fevdalizem hoče vzdržati neenakost med ljudmi, "industrializem" pa sloni na načelu popolne enakosti, zametujoč vsak privilegij. Ta sistem razloži delovno ljudstvo pa pozvati k združitvi, morejo pa le najodličnejši duhovi, v ta namen določeni od Boga in človeške morale. St. Simon že razpčuje med buržoazijo in proletariatom. Nekateri celo trdijo, da je njegova definicija buržoazije najboljša in povsem točna. Buržoazija je—

tako definirana—reprezentant denarja in njegove oblasti, po načinu svojih dohodkov brez dela pa naravnega zaveznika prejšnjega starega, na brezdni zemljišči posesti slonečega plemstva. Dokler bo v človeški družbi vlada buržoazija, revolucij ne bo konec, ker ne bo prave, resnične svobode. Zakaj buržoazija je zgolj nadaljevanje fevdalizma v novi epohi, je plemstvo sedanjosti. "Industrijski" sistem bo pa izročil vso oblast delu, ki mu bo ista podložna i država i kralj. Nasprotje, ki živi v sedanji družbi, gotovo nekam vodi. Kam? Brez dvoma v nov svet! Zanj pa ne zadošča samo volja ljudi, ampak tudi neka višja moč—božja. Povedali smo, kako je že v svojem prvem letu razodel, da je poklican ustanoviti novo religijo, ki bo utrdila in potrdila novo boljše družbo. Svoj socijalni nauk je naslonil na moralo. "Ljubite se in si medsebojno pomagajte!"—to je bila njegova visoka pesem. Svojo novo "splošno znanost"—socijalno vedo—je zaključil s pomembnim spisom "Novo krščanstvo." Ta njegov spis, ki je najmočnejši, je izval hude kritike, a mu je privedel tudi novih privrženec. V njem je proglasil kot edino in resnično božje načelo krščanstva nauk, da naj bo človek bratje med seboj. Bog je ustvaril krščansko cerkev, toda kler je zagrešil največje in najbolj škodljive zmotne in z njimi krščanstvo skvaril. Sedanje dobe velika naloga je, da verstvo osvobodimo vseh egoističnih in zmotnih primesi, ga izročimo zopet nekdanji čisti prvotnosti ter tako pripravimo temelj novemu krščanstvu. Katoliške in protestantske cerkve podvrgejo hudi kritiki, v kateri jih obtožuje, da so pokvarile pravo krščansko vero. Obsežna kritika je pretežno negativna, a pozitivna samo v toliko, v kolikor postavlja novo religijo na eno samo, sicer globoko načelo: V novem krščanstvu naj sloni vsa morala na nauku, da se naj ljudje med seboj ljubijo po bratovski. Ta religija bo privedla družbo do svoje velikega namena, da kar najbolj hitro izboljša položaj najbednejšega razreda—to je "industrijev." Tako zadobi religija socijalni značaj, ko pomiri v ljudeh večni boj med gromotnostjo in spoznavanjem, med dušo in telesom. Njena naloga bodi, da nudi človeštvu srečo na zemlji.

Ta njegov spis je bil pozneje njegovim idejnimi potomcem zvezda-vodnica. Iz njega so črpali mnoge pobude, a njegova gesla so jim služila za nadaljnje razpletanje od njega s takimi težavami spoznane nove socijalne misli, ki jo je sam imenoval "znanost." Kakor rdeča nit pa se vije v vseh njegovih spisih pričanje, da za nov, boljši svet, kakor ga je bil gledal on skozi megleno duševno kopreno, ne zadošča le volja slabega človeka, ampak da je zanj potrebna neka višja moč, morala, pristanek božji. Danes bi morda dejali, da sreča na zemlji sama gromotnost, brez spopolnjene duhovnosti ljudi, ne more dati.

19. maja 1825. je stari St. Simon umrl, izčrpan telesno in duševno, v rokah svojih mladih prijateljev—učencev. "Vse moje življenje," jim je dejal, "se more izraziti z eno samo mislijo: Vsem ljudem naj se zagotovi najbolj svobodni razmah njihovih zmognosti." Ze nezvesten, v smrtnem boju, pa je vzkliknil: "Osemindeset ur po drugi izdaji (misli) je na svoj spis "Novo krščanstvo" se bo ustanovila delavska stranka. Naša je bodočnost."

Tako je končalo v ubožstvu na zunanjih dogodkih tako bogato in pisano življenje človeka, ki je bil tako silen, da se je svojemu notranjemu, duševnemu nagonu na ljubo odrekal zunanji sreči. Bil je neokreten začetnik socijalističnega nauka in gibanja. Iskajoč notranjih zakonov, po katerih se človeška družba oblikuje in razvija, jo je hotel razumeti s spoznavanjem individualnega življenja posestnika in brezposelnega, bogataša in reveža. Na tem temelju je gradil svojo pozitivno zgradbo socijalne pravičnosti, sreče in miru, ki jo je naslonil na veliki socijalni cilj delavstva, na načelo bratovske ljubosti med ljudmi.

Agitirajte za "Prosveto"!

Rabiti je Moral Bergije; se Počuti Fino v 64 Letu.

Je preoral in oskrboval 35 akrov korus in se še vedno počuti dobro. "Mr. M. Oxburger iz Sheffield, Ill. izjavlja: "Vam dam vedeti kaj je storila za me Nuga-Tone. Bil sem v postelji en teden in ko sem vstal sem mora rabiti bergije. Prijatelj mi je dal papir in mi rekel naj pijem po Nuga-Tone in poskusim to zdravilo. Še nisem porabil cele steklenice, ko se lahko opravljal dela okoli hiše, soral in oskrboval 35 akrov korus in pomagal spravljati seno. Počutim se izvrstno. Star sem 64 let."

Čitatelj tega lista bode našel Nuga-Tone izvrstno zdravilo v takih slučajih. Poskusite ga. Isto je tako pri- prosto, prijetno za uživanje in tako učinkovito, da se boste v teku par dni čutili kako dobro se počutite. Isto poveča vašo moč in krepkosti, očisti kri, žveče in telo, daje odlično spaz- nane, stimulira jetra in na prijeten način regulira želodec in črevesje. Isto je pozitivno jamčeno, da vam bo pomagalo, ali pa se vam vrne denar. Na vsakem zavoju je jamstvo. Priporočamo, garantirano in na prodaj v vseh lekarnah, ali pa pošljite \$1.00 naravnost na National Laboratory, 1046 S. Wabash Ave., Chicago, Ill. (Adv.)

NA PRODAJ FARMA.

Proda se farma, 10 minut glavne ceste, in postaje Storey town, Pa. Imava dva skupaj 2 akrov zemlje od tega prodaja jaz moj delež. Nekaj je že očistene zemlje. Tri sobna hiša in klet. V hišo je napeljana voda in v bližini je nevsahljiv studenec. Cena nizka. Za po- nilla in podrobnosti pišite na lastnika na naslov: Tony Skerl, O. Box 22, Kantner, Pa.—(Adv.)

DA SKUHAŠ DOBRO PIVO, PIŠI PO NAŠE PRODUKTE.

Imamo v zalogi slad, hmelj, slad in vse druge potrebščine. Pošljite nam preprosto, da je doma pri kuhinji vedno le najboljši in najcenejši. Groceries, eladščarjem in v daljine šeleznine damo primeren puz pri večjih naročilih. Pišite informacijah na: FRANK OGLAR, 6401 Superior Avenue, Cleveland, O. Box 22, Kantner, Pa.—(Adv.)

Agitirajte za "Prosveto"

NAZNAILO ROJAKOM,

prijateljem in znancem, ter vsem mojim odjemalcem širom Amerike zahvaljujem za naklonenost, katero ste mi iskali z obilnimi naročili, katerih je bilo dvakrat več letos kot prošlo leto.

Te je dokaz, da moje klobase in prekajeno meso je vresnici prve vrste in da so odjemalci zadovoljni je moj največji uspeh. S prvim letom tega leta preneham razpošiljati moj izdelek, kar bo potem nastalo pre- vroš. Torej nudi se vam še prilika, da si hitro naročite v tem času klob in drugega mesa, da boste imeli dovolj za čez poletje. Jamčim vam, se ne bodo pokvarile. Pošljem vam jih 5 funtov ali več. Denar se poš- s naročilom poštnina je plačana osiroma všteta. Pišite na naslov:

JOSEPH LESKOVAR,

610—14th Street, Racine, Wis.

P. S. Prihodno jesen bom preskrbel, da bo vsak rojak imel pri- nabavit si moje fine prave domačega izdelka krvave in mesene kloba doma pri svojem groceristu, vsled tega prošim, da mi pošljete imena naslove vaših groceristov, s katerimi bom stopil pozneje v steno tako ustregel vsem širom Amerike. (Adv.)

Krasen spomin je

Zgodovinska spominika S. N. P. J. knjiga

"AMERIŠKI SLOVENC"

Knjiga je ilustrovana s nad 200 slikami, obsega 632 strani, je krasno trdo vezana v plavih platnicah in ima zlato črke besedilo na hrbtu, ter krasen sliat znak S. N. P. J. na sprednji platnici. Sobotje in sestre S. N. P. J., ter drugi rojaki, knjiga je prvovrstno delo in na finem Star English papirju tiskana. Naročite takoj!

Gena je \$5.00

s poštnino vred.

Naročnino pošljite na upravitelstvo Prosveta, 2657 So. Lawndale ave., Chicago, Ill.

Naročite lahko tudi ZAPISNIK 8. REDNE KONVENCIJE SNPJ., mehko vezan, cena 50c

Tiskarna S. N. P. J.

SPREJENA VSA V TISKARSKO OBRT SPADAJOČA DELA

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, častnice, knjige, koledarje, letake itd. v sloven- skem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih.

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S. N. P. J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI.

CENE ZMERNE, UNJSKO DELO PRVE VRSTE.

VSA POJASNILA DAJE VOĐSTVO TISKARNE. Pišite po informacije na naslov: S. N. P. J. Printery, 2657-59 South Lawndale Avenue, Chicago, Ill.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA UST- MENA POJASNILA.

TINICA

Spisal Ivan Cankar.

(Dolga.)

Zaželel si je, da bi se vrnilo tisto življenje. Lahko bi se vrnilo in zdaj je čas, ko se je vse tako nenadno končalo, ko je prerazdečo vrvo med njima smehljajoči mlad fant . . . Vdru- gič se ga je domislil in vtrepetal je vdru- gič. V srcu je rezala bolečina, ustnice pa so se smeh- ljale: "Prav in dobro bi bilo, da bi mu poljubil roko v znamenje hvalečnosti . . ."

Hotel je siloma priklicati tisto kratko spo- mlad, ali na dnu srca se je zavedal z žalostjo in skoro s studom smešnosti svojega početja. Ka- kor da bi hotel ustvariti spomlad, z umetno luč- jo, z umetnim zelenjem. Trudil se je malo pre- hlavno, malo prenemirno, da bi sezidal, kar se je bilo tako nenadno porušilo. In nepokoj sam je izdalj dvom in strah njegovega srca.

Govorila sta, kakor da bi se nič ne bilo zgo- dil, samo oči so gledale nestalno, senca je bila med njima.

Razpel je platno, ali roka se je tresla; oči so gledale, ali komaj so prodirle skozi senco, ki je bila med njima.

Slikal je Tinico, kakor je bila doma: v lahki bluzi s širokimi rokavi, tako da se je zablščala bela polt, če je vzdignila roko. Senca, ki je bila med njima, je legla tudi na njen obraz, na izraz njenih ustnic, na svetlobo njenih velikih oči. Stal je pred njo in je gledal nanjo, lica se mu gorela od vročine, ali kapljice krvi ni bilo v njih. Zdrnil se je, kakor da bi se hotel otresti nečesa, kar mu je ležalo težko na ramah ter ga tlačalo k tlom . . . Domislil se je siloma spo- mlad, ki je minila, toda podobna, ki si jo je že- lel, se ni zasvetila iz megle. Ozrl se je nanjo, da bi našel v njenih očeh spomlad, ki je minila, ali minila je tudi v njenih očeh.

Narisal je z ogljem z velikimi drznimi čr- tami obris do kolen. In ko je risal, se je pre- strašil: ni se bil dotaknil obraza, niti oči ni na- značil, ena sama površna črta je oklepala vse obraz; toda od obraza doli, od vrata doli je risal natančneje; ogel je bil predzren, roka se je tre- sela, ali risala je odlično, s slastjo, skoro hlasta- je; odvila je najprej ovrtnik, vzdignila je širo- ke rokave do ramen, slalica je bluzo, že je odpe- njala belo čipkasto srajco . . .

"Tinica, danes nič več . . ."

Stopil je korak, da bi se obrnil od nje, ali noga je stopila sama proti nji. Tinica je vstala in se je odmaknila. Sklonil je glavo, bled je bil in slab, jezik je bil težak in je jecljal.

"Zakaj si mi to storila, Tinica?"

Stresla je z glavo, da so zapluli preko ra- men razpletani lasje. Komaj ozrla se je nanj in ga je ostavila . . .

pustil je takoj, čuden nasmeš je šinil preko spa- čenega obraza: bilo mu je, kakor da je videl skozi duri. S plašno, malo trepetajočo roko je bila zaklenila duri pred njim, narahlo, da bi ne čul, in zdaj je stala pred durmi, malo sklonje- na, kakor pričakujoča, pol prestrašena, pol ve- sela in radovedna . . .

Tudi tisto noč je bil zunaj in se je vrnil šele pozno v jutro, ves bled in umazan.

V.

Samo malo časa je še trajalo hrepenenje po čisti spomladi; bilo je samo na površju, za- krivalo je komaj nagoto njegovega poželenja, ki ga je bilo vse srce polno.

Prinesel ji je rož; kupil ji je klobuk z ve- liko rdečo rožo in sinjim trakom, ki je padal zadaj na kito; kupil ji je rokavice, ki so segale do komolca, in brošo, in zlato verižico-zapestni- co. Tinica je bila jako vesela in komaj se je branila, če se je sklonil ter jo poljubil na us- nice mirno in nedolžno. Tudi njegove besede so bile mirne in nedolžne, samo iz oči je gledala nagota divjega poželenja.

In nekoč jo je spremlil v gledališče. Ob pozni jeseni je bilo, mračilo se je. Sla je poleg njega in začudil se je, kako je bila majhna in šibka, vsa še otrok; z drobnimi koraki je hodila, go- vorila je neprestano, pripovedovala bogve kaj, ter se osirala po ulici. Prišel je mimo visok lep mlad fant in okrenila se je z vsem telesom ter se ozrla za njim. On je stopal hitro, mudilo se mu je, gledal je v tla; nekaj zoprnega se mu je bilo oglasilo v srcu, vse veselje je minilo, žal mu je bilo, da se je bil napravil na to smešno pot. Tinica ni videla njegovega obraza; odklenila se ga je včas za roko, da se je vzdrnil ter se ozri nevoljno.

"Čakajte malo, gospod Franc, zakaj tako hitro?"

In držala ga je za roko in je postala pred izlozbo, stisnila mu je roko ter se je ozrla z ve- likimi, vlažnimi očmi za slokim oficirjem, ki je stal na trotuarju.

Gledač je bilo žarko razsvetljeno, vse po- zlačeno in beloblašče. Tisoč šepetajočih, mrm- rajočih, polglasno se smejočih glasov se je spa- jalo v prijeten nerazločen šum. Vsa omizja so bila polna; svenčali so kozarci, natakralji so ho- dili s tihiimi koraki po preprogah, od mize do mize so hodile lepe parfumirane smehljajoče ženske in so ponujale rože. Vzdignilo se je za- grinjalo; nastopila je najprej ženska z lepim predzdrnim obrazom, krilo komaj do kolen, roke gole, samo tenek trak je držal na ramenih glo- boko izrezano bluzo. Ženska je pela in plesala, pomežikovala je, zamahovala z rokami; Tinici je bilo neprijetno, zoprna ji je bila tista ženska in oddehnila se je, ko se je zastor spustil . . . Potem pa je bilo vse lepše in Tinica bi bila osta- la do polnoči, do jutra. Prišel je pevec, črno oblečen, vsa lep in prijazen. Pel je zaljubljene pesmi, gledal je sladko z velikimi črnimi očmi in Tinica je vtrepetala in prebledela, ko se je ozrl nekoč nanjo ter se nasmešnil. Strmela mu je v obraz, vabila je njegove oči, ali begale so dru- god, smerom sladke in polne ljubezni.

(Konec jutri.)